

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра (циклова комісія) _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри _____

“31” 08 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ **Банківництво і страхування** _____

освітній рівень _____ **перший (бакалаврський) рівень вищої освіти** _____

галузі знань _____ **05 «Соціальні та поведінкові науки»** _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ **051 «Економіка»** _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

освітня програма _____ **«Міжнародна економіка»** _____

Факультет _____ **економічний** _____

2022 – 2023 навчальний рік

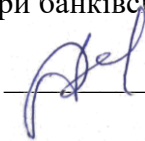
Робоча програма навчальної дисципліни «Банківництво і страхування» для студентів спеціальності 051 «Економіка».

Розробник: Скоморович І.Г., доктор економічних наук, професор кафедри банківського і страхового бізнесу.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри банківського і страхового бізнесу

Протокол № _1_ від «_31_» _08_ 2022 р.

Завідувач кафедри банківського і страхового бізнесу

 (Реверчук С. К.)

«_31_» __08__ 2022 р.

© Скоморович І. Г., 2022 рік
© Кафедра банківського і
страхового бізнесу, 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів - 2	Освітній рівень: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Рік підготовки:	
Змістовних модулів - 3	Спеціальність: <u>051 «Економіка»</u> (шифр і назва) Освітня програма: <u>«Міжнародна економіка»</u>	2022 - й	2023 - й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>Банк і страхова компанія</u> (назва)		<i>Семестр</i> 4 - й	
Загальна кількість годин - 90		<i>Лекції</i> 32 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,625		<i>Практичні, семінарські</i> 16 год.	
		<i>Лабораторні</i> -	
		<i>Самостійна робота</i> 42 год.	
		В т.ч. індивідуальне завдання: 20 год.	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1,14

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування знань з теорії банківництва та страхування, грошових інструментів, банківських продуктів, специфіки функціонування національної банківської та страхової систем.

Завдання: ознайомлення з діяльністю банківських та страхових інститутів, вивчення концептуальних положень функціонування грошових систем та грошових ринків; набуття вмінь оцінювати рівень і складність інструментів грошово-кредитного регулювання.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- структуру грошового ринку та чинники, що впливають на рівновагу на ньому;
- спільні та відмінні риси між центральними та комерційними банками;
- порядок створення та організаційну структуру банку та страхової компанії;
- порядок формування банківських ресурсів;
- сутність, форми та види банківського кредиту.
- організацію здійснення валютних операцій, операцій з цінними паперами;
- порядок проведення розрахунково-касового обслуговування клієнтів банку;
- різновиди страхових послуг тощо.

вміти:

- відкривати рахунки у банках;
- визначати проценти за банківськими депозитами та кредитами;
- порівнювати пропозиції страхових компаній щодо обов'язкового та добровільного страхування тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Центральний банк

Тема 1. Сутність та еволюція грошей і банківництва

Походження та сутність грошей. Функції грошей. Форми, види та властивості грошей. Причини виникнення банків. Еволюція банківництва, виокремлення центральних банків.

Література: [2], [11], [12], [13], [27], [37], [39].

Тема 2. Сутність банківської системи та її місце в теорії грошей

Сутність та структура банківської системи. Сутність та структура грошового обігу. Маса грошей, грошові агрегати та грошова база. Закон грошового обігу. Сутність та особливості ринку грошей. Попит на гроші та його мотиви. Пропозиція грошей та її чинники. Рівновага на ринку грошей.

Література: [1], [2], [11], [12], [13], [15], [39].

Тема 3. Національний банк України: функції та організаційна структура

Історія створення Національного банку України (НБУ). Функції НБУ. Операції НБУ. Організаційна структура НБУ. Рада НБУ. Правління НБУ. Головні ознаки незалежності центрального банку.

Література: [1], [2], [11], [12], [13], [15], [19], [28].

Тема 4. Грошово-кредитна політика НБУ

Сутність, мета та методи грошово-кредитної політики НБУ. Адміністративні та ринкові інструменти грошово-кредитної політики. Експансійна та рестрикційна грошово-кредитні політики.

Література: [1], [2], [11], [12], [13], [15], [19], [28].

Тема 5. Організація центральним банком грошового обігу в країні

Сутність готівкового та безготівкового грошового обігу. Сутність та необхідність проведення грошових реформ. Грошові реформи в Україні. Правила використання готівки в Україні. Регулювання центральним банком безготівкового грошового обігу.

Література: [1], [2], [11], [12], [13], [15], [19], [28], [39].

Змістовий модуль 2. Банківництво

Тема 6. Сутність та організація діяльності банку

Суть, види та функції банків. Організаційна структура банків. Ліцензування банківської діяльності. Організація операційної роботи в банку. Місце фінансового моніторингу в банківській діяльності.

Література: [1], [3], [6], [7], [16].

Тема 7. Структура ресурсної бази банку

Загальна характеристика банківських ресурсів, їх види та класифікація. Власний капітал банку, його структура та джерела формування. Позичені ресурси банку. Операції банків щодо залучення депозитів.

Література: [1], [3], [6], [7], [16], [20], [25], [31], [35].

Тема 8. Роль банків у здійсненні розрахунків

Порядок відкриття поточних рахунків клієнтів у банках. Принципи організації, способи і форми безготівкових розрахунків. Розрахунки з використанням платіжних карток. Організація міжбанківських розрахунків в грошовій одиниці України. Організація касових операцій у банках.

Література: [1], [3], [6], [7], [16], [22], [23], [24], [25], [30], [33].

Тема 9. Кредитні операції банків

Суть, види та принципи банківського кредитування. Основні етапи процесу банківського кредитування. Порядок видачі і способи погашення банківських кредитів. Плата за кредит.

Література: [1], [3], [6], [7], [8], [9], [16], [27].

Тема 10. Місце банків на ринку цінних паперів

Випуск цінних паперів банками. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Посередницькі операції банків на ринку цінних паперів. Депозитарна діяльність банків. Операції банків з векселями.

Література: [1], [3], [6], [7], [16], [18], [34].

Тема 11. Валютні операції банків

Операції банків на валютному ринку. Організація кореспондентських відносин з іноземними банками. Основні форми міжнародних розрахунків. Кредитування експортно-імпорتنих операцій.

Література: [1], [3], [6], [7], [14], [16], [17], [25], [32], [36].

Змістовий модуль 3. Страхування

Тема 12. Сутність та види страхування

Еволюція страхування. Сутність та призначення страхування. Види страхування. Суб'єкти страхових відносин. Послідовність страхування. Перестраховування. Добровільне та обов'язкове страхування.

Література: [4], [5], [21], [26], [29], [38].

Тема 13. Організація діяльності страхових компаній

Вимоги до діяльності страхових компаній. Ліцензування та регулювання страхової діяльності. Андеррайтинг у страхуванні. Актуарні розрахунки. Правила страхування. Аквазіція, канали продажу страхових послуг.

Література: [4], [5], [21], [29], [38], [40].

Тема 14. Особисте страхування

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Обов'язкове особисте страхування. Добровільне страхування від нещасних випадків. Добровільне медичне страхування. Система пенсійного забезпечення в Україні. Страхування життя.

Література: [4], [5], [21], [29], [38], [40].

Тема 15. Страхування відповідальності

Сутність та види страхування відповідальності. Обов'язкове та добровільне страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України.

Література: [4], [5], [21], [29], [38], [40].

Тема 16. Майнове страхування

Сутність та види майнового страхування. Страхування транспорту та іншого майна. Страхування багажу. Страхування у банківському кредитуванні. Страхування фінансових ризиків та інвестицій. Страхування у сільському господарстві та інших галузях економіки.

Література: [4], [5], [21], [29], [38], [40].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Центральний банк												
Тема 1. Сутність та еволюція грошей і банківництва	5	2	1			2						
Тема 2. Сутність банківської системи та її місце в теорії грошей	5	2	1			2						
Тема 3. Національний банк України: функції та організаційна структура	6	2	1			3						
Тема 4. Грошово-кредитна політика НБУ	6	2	1			3						
Тема 5. Організація центральним банком грошового обігу в країні	5	2	1			2						
Разом за змістовим модулем 1	27	10	5			12						
Змістовий модуль 2. Банківництво												
Тема 6. Сутність та організація діяльності банку	7	2	1		2	4						
Тема 7. Структура ресурсної бази банку	5	2	1		2	2						
Тема 8. Роль банків у здійсненні розрахунків	6	2	1		2	3						
Тема 9. Кредитні операції банків	5	2	1		2	2						
Тема 10. Місце банків на ринку цінних паперів	5	2	1		2	2						
Тема 11. Валютні операції банків	6	2	1		2	3						
Разом за змістовим модулем 2	34	12	6		12	16						
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Страхування												
Тема 12. Сутність та види страхування	5	2	1			2						
Тема 13. Організація діяльності страхових компаній	6	2	1		2	3						
Тема 14. Особисте страхування	6	2	1		2	3						
Тема 15. Страхування відповідальності	6	2	1		2	3						
Тема 16. Майнове страхування	6	2	1		2	3						
Разом за змістовим модулем 2	29	10	5		8	14						
Усього годин	90	32	16		20	42						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та еволюція грошей і банківництва. Сутність банківської системи та її місце в теорії грошей.	2
2	Національний банк України: функції та організаційна структура. Грошово-кредитна політика НБУ.	2
3	Організація центральним банком грошового обігу в країні. Сутність та організація діяльності банку.	2
4	Структура ресурсної бази банку. Роль банків у здійсненні розрахунків.	2
5	Кредитні операції банків. Місце банків на ринку цінних паперів.	2
6	Валютні операції банків. Сутність та види страхування.	2
7	Організація діяльності страхових компаній. Особисте страхування.	2
8	Страхування відповідальності. Майнове страхування.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та еволюція грошей і банківництва. Сутність банківської системи та її місце в теорії грошей.	4
2	Національний банк України: функції та організаційна структура. Грошово-кредитна політика НБУ.	6
3	Організація центральним банком грошового обігу в країні. Сутність та організація діяльності банку.	6
4	Структура ресурсної бази банку. Роль банків у здійсненні розрахунків.	5
5	Кредитні операції банків. Місце банків на ринку цінних паперів.	4
6	Валютні операції банків. Сутність та види страхування.	5
7	Організація діяльності страхових компаній. Особисте страхування.	6
8	Страхування відповідальності. Майнове страхування.	6
	Разом	42

7. Індивідуальне аналітичне завдання

Кожен студент повинен обрати один банк та одну страхову компанію з діючих в Україні. На основі даних, отриманих в результаті відвідування фінансової установи, з її сайту або сайту регулятора, студент готує на семінарське заняття, присвячене відповідній темі, відповіді на такі завдання:

1. Чи є прибутковим банк, який обраний для аналізу?
2. Хто є власником обраного банку?
3. Охарактеризуйте банк за різними класифікаційними ознаками.
4. Які умови депозитів пропонує вкладникам обраний банк?
5. Місце обраного банку на ринку платіжних карток (кількість випущених і активних платіжних карток, створена платіжна інфраструктура, карткові продукти та ін.).
6. Які умови кредитів пропонує позичальникам обраний банк?
7. Чи може фізична особа придбати за посередництва обраного банку облігації внутрішньої державної позики (ОВДП)?
8. Чи дотримується обраний банк нормативів інвестування (Н11, Н12)?

9. Чи може фізична особа придбати за посередництва обраного банку безготівкову іноземну валюту?
10. Хто є власником обраної страхової компанії?
11. В якій організаційно-правовій формі створена обрана страхова компанія?
12. Який розмір статутного капіталу обраної страхової компанії?
13. Які послуги у сфері особистого страхування надає обрана страхова компанія?
14. Які послуги у сфері страхування відповідальності надає обрана страхова компанія?
15. Які послуги у сфері майнового страхування надає обрана страхова компанія?

8. Методи навчання

Методи навчання і викладання: пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, аналітичний. Передбачені інформаційні та проблемні лекції. Семінарські заняття проводяться у формі бесід (бесід-повідомлень, бесід повторень, контрольних бесід) зі студентами, розв'язанні ними тренувальних вправ, проведенні дослідних робіт у формі індивідуального аналітичного завдання.

Методи оцінювання досягнення результатів навчання: усне опитування та написання контрольних робіт за тематикою лекційних і практичних занять.

9. Методи контролю

Під час поточного контролю застосовуються такі методи оцінювання знань студентів: усне опитування, контрольні роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

Питання на іспит:

1. Сутність та функції грошей у ринковій економіці.
2. Грошова маса і грошові агрегати в Україні.
3. Сутність, види та особливості грошового обігу в Україні.
4. Готівковий обіг грошей в сучасній економіці.
5. Інструменти безготівкового обігу грошей в сучасній економіці.
6. Сутність та структура грошового ринку в Україні.
7. Попит на гроші в перехідній економіці.
8. Пропозиція грошей в Україні.
9. Сутність, види та чинники інфляції в сучасній економіці.
10. Сутність, види та інструменти грошово-кредитної політики в Україні.
11. Грошові реформи в Україні.
12. Сутність, види та функції кредиту в економіці України.
13. Сутність та джерела банківських ресурсів в Україні.
14. Сутність та структура банківської системи в Україні.
15. Кредитна діяльність комерційних банків в Україні.
16. Національний банк України, його функції та організаційна структура.
17. Сутність, види та функції банків.
18. Організаційна структура банків.
19. Організація міжбанківських розрахунків.
20. Касові операції банків.
21. Операції банків на фондовому ринку.
22. Операції банків з векселями.
23. Сутність і види векселів.
24. Операції банків на валютному ринку.
25. Основні форми міжнародних розрахунків.
26. Кредитування експортно-імпортних операцій.
27. Сутність та види страхування.
28. Суб'єкти страхових відносин.
29. Добровільне та обов'язкове страхування.

30. Діяльність страхових компаній в Україні.
31. Особисте страхування.
32. Страхування відповідальності.
33. Майнове страхування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3					50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
2	2	3	3	2	4	2	3	2	2	3	2	3	3	3	3		

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90 – 100	відмінно	зараховано
B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70		
E	51-60	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
FХ	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

* кількість балів для оцінок «незадовільно» (FХ і F) визначається Вченими радами факультетів (педагогічною радою коледжу).

11. Методичне забезпечення

1. Скоморович І. Г. Плани семінарських занять з навчальної дисципліни “Банківництво і страхування”. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. – 16 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Банківська система : підручник / Реверчук С. К., Владичин У. В., Лобозинська С. М. та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 498 с.
2. Гроші та кредит : підручник / С. К. Реверчук [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – К. : Знання, 2011. – 382 с.
3. Скоморович І. Г. Банківські операції : підручник / І. Г. Скоморович. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 532 с.
4. Страхова система / за ред. докт. екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 360 с.

5. Яворська Т. В. Страхові послуги / За ред. д.е.н., проф. С. К. Реверчука. – К.: «Знання», 2008. – 350 с.

Допоміжна

6. Банківські операції: [Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп.] / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; (За заг. ред. А. М. Мороза). – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
7. Банківські операції: Підручник / За ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
8. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту: Навч. посібник. – К. : Вид. дім „Кієво-Могилянська академія”, 2007. – 483 с.
9. Владичин У.В. Банківське кредитування: [навч. посібник] / за ред. д.е.н., проф. С.К. Реверчука. – К. : Атіка, 2008. – 648 с.
10. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія / О. О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
11. Гроші і кредит: Підручник / За ред. проф. Б. С. Івасіва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. – 510 с.
12. Гроші та кредит: Підручник. – 4-те вид., перероб. і доп. / М.І.Савлук, А.М.Мороз, І.М.Лазаренко та ін.; За заг. ред. М.І.Савлука. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.
13. Демківський А. В. Гроші та кредит. – К.: Дакар, К.: Вира-Р, 2003. – 528 с.
14. Дзюблюк О.В. Валютна політика: Підручник. – К.: «Знання», 2007. – 422 с.
15. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С.Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.
16. Закон України “Про банки і банківську діяльність” № 2121-III від 7 грудня 2000 р.
17. Закон України “Про валюту і валютні операції” № 2473-VIII від 21 червня 2018 р.
18. Закон України “Про депозитарну систему України” № 5178-VI від 6 липня 2012 р.
19. Закон України “Про Національний банк України” № 679-XIV від 20 травня 1999 р.
20. Закон України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” № 4452-VI від 23 лютого 2012 р.
21. Закон України “Про страхування” № 86/96-ВР від 07 березня 1996 р.
22. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затверджена постановою Правління НБУ № 163 від 29.07.2022.
23. Інструкція про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затверджена постановою Правління НБУ № 103 від 25.09.2018.
24. Інструкція про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ № 320 від 16.08.2006.
25. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затверджена постановою Правління НБУ № 162 від 29.07.2022.
26. Історія страхування: підручник / за ред. С. К. Реверчука. – К.: Знання, 2005. – 213 с.
27. Кравець В. М., Кравець О. В. Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність/ За ред. В. І. Міщенко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 470 с.
28. Міщенко В. І., Кротюк В. Л. Центральні банки: організаційно-правові засади. – К.: Т-во «Знання», КОО. – 2004. – 372 с.
29. Мних М. В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: Підручник. – К.: Знання України, 2006. – 284 с.
30. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ № 148 від 29.12.2017.
31. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, затверджене постановою Правління НБУ № 615 від 17.09.2015.
32. Положення про здійснення операцій з валютними цінностями, затверджене постановою Правління НБУ № 2 від 02.01.2019.

33. Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів, затверджене постановою Правління НБУ № 164 від 29.07.2022.
34. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене постановою Правління НБУ № 508 від 16.12.2002.
35. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку, затверджене постановою Правління НБУ № 516 від 03.12.2003.
36. Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України, затверджене постановою Правління НБУ № 1 від 02.01.2019.
37. Скоморович І.Г., Реверчук С.К., Малик Я.Й. та ін. Історія грошей і банківництва: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.К.Реверчука. – К.: Атіка, 2004. – 340 с.
38. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія. – К.: КНЕУ. – 2005. – 296 с.
39. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Підручник: Видання 3-тє, перероблене та доповнене. – К.: ЦУЛ, 2008. – 432 с.
40. Яворська Т. В. Страхове підприємництво в господарській системі України: монографія. – Л.: ЛА «Піраміда», 2011. – 240 с.

13. Інформаційні ресурси

1. www.bank.gov.ua – сайт Національного банку України.
2. www.rada.gov.ua – законодавча та нормативно-правова база України.